

> Retouradres Postbus 1600 3800 BP Amersfoort

College van B&W van Gemeente Het Hogeland
T.a.v.
Postbus 26
9980AA Uithuizen

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

Contactpersoon

Onze referentie
195500

Olonummer
5310807

Bijlagen
0

Datum 20 januari 2021
Betreft Wabo advies omgevingsvergunning rijksmonument

Gegevens beschermd(e) monument(en)

Naam
Adres Breweelsterweg 1
Postcode/plaats 9978TE Hornhuizen
Gemeente/provincie Het Hogeland; Groningen;
Monumentnummer 23670

Geacht college,

Op 5 januari 2021 vroeg u mij u te adviseren over de voorgenomen wijziging(en) van bovengenoemd monument op grond van artikel 2.26, tweede lid, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) in samenhang met artikel 6.4, eerste lid onder a, van het Besluit omgevingsrecht (Bor). U heeft mij daartoe de aanvraag om een omgevingsvergunning toegezonden.

Advies

In mijn preadvies d.d. 9 november 2020 met zaaknummer 168276 heb ik aangegeven zeer positief te staan tegenover het diepgaande onderzoek en uitgebreide restauratierapport en de keuze om bij restauratie uit te gaan van de periode Doornbos in 1900. Ook stem ik in met de inhoud van de bij de definitieve aanvraag aangeleverde offerte met nummer 202014 / 1 die op basis van het restauratierapport is opgesteld.

Ik adviseer u de gevraagde omgevingsvergunning te verlenen met daaraan verbonden de volgende voorschriften:

- een bouwfysisch onderzoeksrapport te overleggen naar de vochtproblematiek in de kerk, die niet alleen van invloed is op het orgel maar ook het overige kerkgebouw met interieur en dit rapport en de daaruit voortvloeiende opgave met de RCE te bespreken;
- de orgelspecialist van de RCE te betrekken in de overige te maken keuzen voor en tijdens uitvoering van de restauratiewerkzaamheden.

Hieronder licht ik toe hoe ik tot dit advies ben gekomen. Bij de beoordeling heb ik de stukken betrokken zoals deze zijn ingediend bij de aanvraag. Ik attendeer u erop dat de tekst van de motivering gelijk is aan die van het preadvies van 9-11-2020.

Het plan

Het plan betreft de restauratie / reconstructie naar de periode J. Doornbos uit 1900, op basis van onderzoek naar de geschiedenis van het orgel in al zijn facetten.

Motivering (tekst geheel conform preadvies d.d. 9-11-2020)

Huisorgel en Doornbos-periode

Het orgel in Hornhuizen is momenteel onbespeelbaar en behoeft restauratie. Uit het diepgaande en lijvige onderzoeks- en restauratierapport blijkt dat de bijzonderheid van het orgel erin berust dat een 18^e eeuws huisorgel (waarschijnlijk een kabinetorgel), door J. Doornbos rond 1900 is omgebouwd naar een kerkorgel. Enkele kleine, minder ingrijpende aanpassingen aan het huisorgel worden ook in het rapport beschreven. Bij de aanpassing door Doornbos is een substantieel deel van het zeer waardevolle 18^e eeuwse pijpwerk behouden maar door toevoegingen dusdanig aangepast dat het ook binnen de kerkelijke setting kon klinken. Ook het waardevolle vijfdelige orgelfront is in zijn huidige vorm in de periode Doornbos tot stand gekomen. Een volgende aanpassing vond plaats in de jaren rond 1965 door Vierdag, waarop ik hieronder terugkom.

Inmiddels is het orgel niet meer bespeelbaar. In het restauratievoorstel wordt beredeneerd geconcludeerd dat restauratie naar de Doornbos-periode uit 1900 het meeste recht doet aan de specifieke waarden van het orgel waarbij het waardevolle 18^e eeuwse pijpwerk het beste tot klinken kan worden gebracht en een cruciaal moment in zijn geschiedenis markeert, namelijk de ombouw van huisorgel naar kerkorgel.

Vierdag-periode

Aan de restauratie door Vierdag in de jaren 60 hecht ik onvoldoende waarde om deze te behouden. Bovendien is qua klankkleur niet mogelijk is om deze te intoneren op de oude registers. De mixtuur is gegeven het materiaal niet in de klankgeving van de rest van het orgel in te passen. Het is wat betreft de klank van een orgel niet zinvol om dergelijke ver uit elkaar liggende 'tijdlagen' naast elkaar te laten bestaan. Zeker Mixturen kunnen niet alleen worden gebruikt en zullen altijd in combinatie met de oude registers moeten klinken. De oude registers zullen met respect voor hun oorsprong worden geïntoneerd naar de toestand van 1900. Dat doet het meest recht aan hun monumentale waarde. De Mixtuur heeft onmiskenbaar de klank van 1960. Het is onmogelijk om aan beide elementen recht te doen. De Mixtuur zou onherkenbaar moeten worden gewijzigd en dan is er van een tijdlaag alleen nog op papier sprake. Behoud van alleen de registerknoppen uit 1960, zonder functie, acht ik niet aan de orde. De knoppen hebben geen monumentale waarde. Het is standaardmateriaal dat in serie werd vervaardigd en ook in nieuwe Vierdag-orgels werd toegepast.

Windlade

Het vervangen van de windlade is voldoende beredeneerd. De windlade is in slechte staat, in gerestaureerde vorm zou het een belemmering vormen in de juiste klankgeving (naar Doornbos-periode van 1900). Restaureren van de windlade kan ik daarom niet als doelmatig zien.

Vochtproblematiek

Uit het rapport blijkt dat het orgel te lijden heeft onder vochtproblemen. Ik adviseer om dit aspect nader te onderzoeken en een bouwfysisch rapport op te laten stellen waaruit blijkt wat de onderliggende oorzaken en oplossingen zijn. Dit is niet alleen van belang voor het orgel maar ook de kerk met zijn interieur als geheel.

Offerte

Aanvullend op het preadvies-verzoek is een offerte toegezonden die aansluit op bovenstaande bevindingen voor het orgel. Ik kan mij vinden in deze specifieke offerte met nummer 202014/1.

Graag ben ik betrokken bij de keuzen die voor en tijdens de uitvoering van werkzaamheden zullen plaats vinden.

Uitgangspunten

Voor meer informatie over aanpassing, restauratie en verduurzaming van rijksmonumenten kunt u onder andere terecht bij '*Uitgangspunten en overwegingen advisering gebouwde en groene rijksmonumenten*' op www.cultureelerfgoed.nl en op www.stichtingerm.nl

Afschrift en tekeningen

Graag wijs ik u erop dat u op grond van het Bor verplicht bent een afschrift van het ontwerpbesluit en van de beschikking, beide met bijbehorende stukken, op te sturen naar de minister van OCW, via het Omgevingsloket online of omgevingsvergunning@cultureelerfgoed.nl.

Vragen

Mocht u nog vragen hebben over de inhoud van dit advies, dan kunt u contact opnemen met de contactpersoon die in het briefhoofd vermeld staat.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
namens deze,
de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed,

adviseur architectuurhistorie